

Специфіка педагогічної діяльності полягає в широкому діапазоні праці творчого характеру, який визначається насамперед постійним пошуком розв'язання нових завдань. Помилкові, необґрунтовані педагогічні дії спричиняють тяжкі втрати, адже об'єктом помилки є людська особистість. Водночас саме педагогічна діяльність найменше захищена від таких дій тому, що для навчально-виховного процесу характерні рухливість та варіативність виникнення різного роду найнесподіваніших ситуацій і проблем, які потребують негайних розв'язків.

Отже, методика інтегрованого навчання музично-виконавських дисциплін передбачає не лише різноманітні рівні інтеграції (внутрішньо-дисциплінарний, міждисциплінарний, методологічний синтез), а також основні компоненти цієї системи, провідні структурні елементи подання навчального матеріалу в формі міждисциплінарних навчальних проблем та через використання різних засобів та методів навчання.

Література

1. Кузьміна Н.В. Професіоналізм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н.В. Кузьміна. – М.: Высшая школа, 1990. – 162 с.
2. Кухарев Н.В. Диагностика педагогического мастерства и педагогического творчества (опыт, критерии, прогнозирование) / Н.В. Кухарев, В.С. Решетько, в 3-х ч. Ч. 1 – Минск: Ред. Журн. «Адукацыя и выхаванія», 1996. – 104с.
3. Гончаренко С., Мальований Ю. Інтегроване навчання: за і проти // Освіта. – 1994. – 16 лют. – С. 5.
4. Кондрашова Л.В. Методика підготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися: Учеб.пособие. /Л.В.Кондрашова. – М.: Прометей, 1990. – 158 с.
5. Спириин Л.Ф. Теория и технология решения педагогических задач / Под ред. П.И. Пидкасистого. – М.: Российское педагогическое агентство, 1997. – 174 с.

УДК 378.016.78

Чжан Няньхуа

ПРОЦЕСУАЛЬНО-РІВНЕВИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Стаття розкриває особливості процесуально-рівневого аналізу художньо-інформаційної компетентності студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів. Художньо-інформаційна компетентність розглянута як спеціально структурований набір художньо-музичних знань, умінь, навичок, яких набувають студенти у навчальній діяльності. У процесі діагностичної роботи надана якісна характеристика низькому, середньому та високому рівням художньо-інформаційної обізнаності майбутніх учителів музики.

Ключові слова: процесуально-рівневий аналіз, художньо-інформаційна компетентність, студенти інститутів мистецтв педагогічних університетів.

The article reveals the peculiarities of procedural-level artistic and analysis of information competence of students of pedagogical institutes arts universities. Thesis there is determined psychological and educational components of teacher competence, namely differential-psychological, which include knowledge about the specifics of learning specific students according to age and individual characteristics; social and psychological, as knowledge about the peculiarities of teaching and learning, creative and communicative activities students; autopsychological revealing knowledge of the achievements and shortcomings of their own professional, personal and characteristic features of a teacher. Art and information competence considered as specially structured set of artistic and musical knowledge and skills that students acquire in their training activities. Considering the artistic and structural building information competence it is advisable to distinguish the following components: cognitive potrebovo,

Knowledge Technology, creative-projective and their performance. During the display of diagnostic abovementioned us was made distribution of students by level of structural components conducting and choral music training of future teachers konstativalnoho the results of the experiment.

Keywords: *procedural level analysis, art and information competence, students of pedagogical institutes arts universities.*

Зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, детерміновані історичним розвитком нашої держави, входженням України у світовий освітньо-інформаційний простір. Необхідність орієнтації педагогічного процесу на індивідуалізацію людини, узгодження її особистісного досвіду із змістом освіти вимагають переосмислення змісту, методів і прийомів фахової підготовки студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів. З цієї позиції поняття «художньо-інформаційна компетентність майбутніх учителів музики» не відноситься до числа достатньо розроблених у вітчизняній психолого-педагогічній та мистецтвознавчій літературі.

Доречно підкреслити, що основою компетентності вчителя є активне знання закономірностей особистісного розвитку людини. Психолого-педагогічні складові компетентності вчителя виокремила Н.Кузьміна, а саме: диференційно-психологічні, які включають знання про специфіку засвоєння навчального матеріалу конкретними учнями у відповідності з віковими та індивідуальними характеристиками; соціально-психологічні (знання про особливості навчально-пізнавальної, творчої й комунікативної діяльності учнів); аутопсихологічні (знання про досягнення та недоліки власної фахової діяльності, особистісні та характерологічні особливості вчителя у професійній роботі) [2, 385]. Тому художньо-інформаційну компетентність ми розглядаємо як спеціально структурований набір художньо-музичних знань, умінь і навичок, що їх набувають студенти в процесі навчання. Компетентність дозволяє особистості визначити, ідентифікувати та розв'язати, незалежно від контексту, проблеми, що характерні для художньо-музичної діяльності.

Розглядаючи структурну побудову художньо-інформаційної компетентності доцільно виокремити такі її компоненти: потребово-пізнавальний, знаннево-технологічний, творчо-проективний. У процесі діагностики прояву показників вищезазначених компонентів нами був здійснений розподіл студентів за рівнями диригентсько-хорової підготовленості студентів за результатами констатувального експерименту.

Діагностування сформованості визначених нами показників, а саме: вияв інтересу до диригентсько-хорової діяльності, потреба у здобутті полікультурної ерудованості, здатність до проектування фахової діяльності проводилось шляхом застосування методик «Діагностика вокально-хорової ерудованості на основі функціонування механізму мисленневих операцій», «Самоаналіз інформаційно-фахової компетентності студента», «Методика вирішення студентами проблемних ситуацій». Залучення означених методик передбачало не лише виявлення знань студентів, а й вільне оперування означеними знаннями, що є характерним саме для їх ерудованості. В основі означених методик лежить емпіричний метод анкетування, який дозволяє визначити рівні теоретичної підготовленості студентів щодо аксіологічного змісту вокально-хорової культури, а також методів, засобів диригентсько-хорової педагогіки, тестування й розв'язання проблемних ситуацій тощо.

Аналіз результатів означених діагностичних завдань засвідчив, що респонденти певною мірою демонструють художньо-інформаційну ерудованість у царині традиційних цінностей диригентсько-хорової культури України. Значна кількість студентів практично не розуміє самого поняття «цінності», не кажучи про структуру цінностей, що містить домінуючу цінність-ціль, цінності-методи й цінності засоби. Відносно правильні відповіді, надані менш, ніж чотирма відсотками респондентів (3,12 %), носили інтуїтивний характер. Частково вірними виявились 18,75 % відповідей. Була продемонстрована певна обізнаність щодо жанрів музичного фольклору й класичної музики. Переважна більшість опитаних (78,13 %) продемонструвала теоретичну необізнаність у сфері традиційних цінностей диригентсько-хорової культури. Діагностування засвідчило також нерозуміння респондентами змісту понять «аналіз», «конкретизація», «абстрагування» тощо ні в сенсі

відповідних мисленневих операцій, ні в сенсі теоретичних методів.

З метою діагностування наявності сформованого співацько-педагогічного тезаурусу в процесі диригентсько-хорової підготовки, який є індикатором теоретичної обізнаності студентів у цій сфері, було застосовано методику «Самоаналіз інформаційно-фахової компетентності студента». Ця методика ґрунтується на розумінні змісту інформаційно-педагогічного тезаурусу в якості розвиненого комплексу співацько-педагогічних понять. Методика передбачає наступне завдання для респондентів, а саме: заповнення спеціальної таблиці-словника, в якій треба сформулювати визначення, розкрити зміст понять (за власним розумінням), пов'язаних із національними співацькими традиціями України. Аналіз результатів освітніх вимірювань, проведених на констатувальному етапі експериментальної роботи, дозволив надати якісну характеристику низькому, середньому та високому рівням сформованості художньо-інформаційної компетентності майбутніх учителів музики у процесі диригентсько-хорового навчання.

Студенти, віднесені до низького рівня, проявляють слабкий інтерес до отримання диригентсько-хорових знань, умінь та навичок. Їх потяг до співацького навчання є ситуативним, адже це обумовлено вимогами фахової підготовки в Інституті мистецтв. Після виконання означених вимог, складання модульного контролю, заліків та іспитів інтерес майже зникає. Психологічна готовність студентів до співацьких занять є певною мірою відсутньою, оскільки майже відсутніми є не лише обізнаність щодо диригентсько-хорової діяльності, але й потреба щодо набуття вокально-теоретичних знань і практичних умінь. Отже мотиваційний процес, який забезпечує вектор особистісної цілеспрямованості студентів щодо усвідомленого диригентсько-хорового навчання згідно послідовності відповідних стадій (потребує збудження – потребує спонукання – інтерес – розширення кола художньо-естетичних і когнітивних потреб – установка – психологічна готовність – досягнення мети) є практично несформованим.

Теоретична обізнаність студентів щодо засвоєння сукупності національних співацьких традицій існує на рівні елементарного розпізнавання навчальної інформації, отриманої під час індивідуальних і групових занять. Негативним фактором у цій критичній ситуації є попередня неналежна диригентсько-хорова підготовка, яка є головним носієм і транслятором засвоєння національних співацьких традицій. Таким чином, полікультурна ерудованість, яка передбачає не лише обізнаність, але й вільне володіння й застосування диригентсько-хорових знань, умінь та навичок, оперування ними, є практично несформованою. Мисленнєві операції, які супроводжують вільне оперування знаннями, а також набуття умінь щодо застосування означених знань (аналіз, конкретизація, порівняння, класифікація, узагальнення навчальної інформації тощо), є невідпрацьованими, залучаються студентами ситуативно й неусвідомлено. Інформаційно-педагогічний тезаурус у сфері співацького навчання в якості розгалуженого комплексу відповідних понять є несформованим. Спостерігається володіння певною термінологією виключно у загальній сфері постановки голосу, штрихів, динаміки, метро-ритму тощо, як-то: опора дихання, дикція, *legato*, *forte* та ін. Несформованість інформаційно-педагогічного тезаурусу обумовлена також неналежною лінгвістичною підготовкою студентів.

Імпровізаційні уміння у студентів, віднесених до низького рівня художньо-інформаційної компетентності, практично відсутні, функціонують на рівні виконання елементарних метро-ритмічних вправ. Уміння щодо трансформації співацького матеріалу під час творчої інтерпретаційної діяльності не виявляються, оскільки відсутнє як теоретично-знаннєве підґрунтя для такої трансформації, так і безпосередньо художньо-інтерпретаційна складова. Інтерпретація зразків вокально-хорового мистецтва є формальною, вона не продумується спеціально, що зводить до примітивного виконання вокально-хорових творів.

Середній рівень художньо-інформаційної обізнаності студентів інститутів мистецтв обумовлюється їх бажанням виконати вимоги фахової підготовки й отримати позитивні оцінки під час модульного контролю, заліків та іспитів. Інтерес до опрацювання зразків співацького мистецтва, його пізнання обумовлено потребою щодо виконання встановлених викладачами програмних вимог. Поза такою необхідністю інтерес та потреба студентів отримувати диригентсько-хорові знання, вміння та навички стають ситуативними.

Психологічна готовність студентів до набуття художньо-інформаційної компетентності у процесі диригентсько-хорової підготовки забезпечується усвідомленням необхідності щодо обізнаності у цій царині для виконання навчальної програми, позитивного оцінювання власних навчальних досягнень. Мотиваційний процес, який забезпечує вектор особистісної цілеспрямованості студентів підпорядковується меті щодо отримання диплому з позитивним рейтингом отриманих балів.

Сукупність знань та вмінь студентів у сфері художньо-інформаційної компетентності обмежується вимогами викладачів, висунутими під час індивідуальних занять з «Хорового диригування», «Постановки голосу», групових занять з «Хорового класу», «Народознавства та музичного фольклору України», «Історії української музики». Ця сукупність знань і умінь є недостатньою для усвідомленого формування вектору особистісної цілеспрямованості студентів на ефективну співацьку діяльність. Студенти, яких ми віднесли до середнього рівня оволодіння художньо-інформаційною компетентністю, демонструють теоретичну обізнаність щодо основних позицій диригентсько-хорового навчання. На вимогу і під безпосереднім керівництвом викладачів студенти цього рівня можуть оперувати знаннями у цій сфері, проводити аналіз отриманої навчальної інформації, порівнювати між собою основні позиції диригентсько-хорового навчання. Такі студенти у достатній мірі володіють певним обсягом художньо-інформаційних знань, проте вони не демонструють розуміння ієрархічної структурованості системи цінностей співацьких традицій (домінуюча цінність-ціль, цінності-відносини, цінності-методи, цінності-засоби). Коло набутих ними інформаційних понять у сфері мистецтва співу дозволяють студентам позитивно складати екзаменаційні сесії, брати участь у студентській науковій діяльності на вимогу викладачів.

Студенти, віднесені нами до середнього рівня художньо-інформаційної обізнаності, під керівництвом професорсько-викладацького складу в змозі справлятися із творчими завданнями щодо імпровізації вокально-хорових творів, а також вирішувати вокально-педагогічні задачі у царині самостійної оригінальної інтерпретаційної діяльності під час опрацювання та концертного виконання зразків вокально-хорового мистецтва. У той же час, цілеспрямованої, усвідомленої трансформації співацьких традицій під час занять та концертних виступів не спостерігається.

На високому рівні спостерігається стійкий інтерес студентів не лише до отримання необхідних вокально-хорових знань і умінь, а й до можливості інтегрувати їх з метою підвищити рівень співацької підготовки й розвитку власних творчих якостей. Такий інтерес обумовлює перманентний позитивно емоційний супровід під час фахової підготовки майбутніх учителів музики. Означений стійкий інтерес стимулює постійне розширення кола художньо-естетичних і пізнавальних потреб у контексті самостійного пошуку відповідної інформації щодо його цінностей, удосконалення вокально-виконавських умінь, інтенсифікації опрацювання у процесі фахової підготовки якомога більшої кількості зразків співацького мистецтва.

Стійке естетичне задоволення студентів від співацького навчання, відчуття успішної самореалізації після отримання високих результатів диригентсько-хорової діяльності спричиняє створенню установки на подальшу продуктивну роботу. Осмисленість такої установки забезпечує сформованість психологічної готовності студентів до співацького навчання. У той же час, стан психологічної готовності майбутніх учителів музики обумовлює позитивно-емоційну та усвідомлено-підтверджену орієнтацію на оволодіння диригентсько-хоровою майстерністю як основного вектору відповідної особистісної цілеспрямованості. Студенти, віднесені нами до високого рівня художньо-інформаційної обізнаності, не просто демонструють теоретичні знання щодо основних понять співацького навчання, але й самостійно й усвідомлено аналізують отриману навчальну інформацію, порівнюють між собою основні позиції набутих співацьких знань, умінь та навичок. На базі засвоєних мистецьких цінностей студенти формують власні погляди, естетичні смаки й музично-педагогічні переконання, а також під час педагогічної практики застосовують методи і прийомиспівацької діяльності.

Студенти, яких ми віднесли до високого рівня художньо-інформаційної обізнаності, володіють у повному обсязі знаннями щодо ціннісної складової національного мистецтва,

демонструючи розуміння ієрархічної структурованості цієї системи. Засвоений студентами інформаційно-педагогічний тезаурус у сфері співацького навчання дозволяє їм не лише позитивно складати екзаменаційні сесії, але й активно брати участь у студентській науковій діяльності інститутів мистецтв педагогічних університетів: виступати із науковими доповідями на пленарних та секційних засіданнях конференцій НТТСМ, круглих столах тощо, публікувати наукові статті, перемагати на студентських олімпіадах та конкурсах.

Доречно підкреслити, що студенти цього рівня не просто справляються із творчими завданнями щодо імпровізації, а й демонструють здатність і сформовані уміння у царині мистецтва імпровізації та композиторської техніки, тонко відчуючи особливості різних жанрів українського музичного фольклору. Вони демонструють сформовані уміння у сфері самостійної інтерпретаційної діяльності під час концертного виконання зразків вокально-хорового мистецтва. Під час занять з «Хорового диригування», «Хорового класу», спостерігається бажання і здатність студентів до цілеспрямованої, усвідомленої трансформації національних співацьких традицій.

Література

1. Кузьмина Н.В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования / Н.В. Кузьмина. – М.: ИЦПКПС, 2001. – 144 с.
2. Психологические тесты в 2-х т. / под ред. А.Карелина. – М.: ВЛАДОС, 2003. – Т. 1. – 312 с.

УДК 378.147.016

Лі Сянчжень

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

У статті розкриті особливості методики підготовки майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи зі школярами. Виокремленні основні принципи музичного навчання, а також педагогічні умови формування підготовленості студентів інститутів мистецтв до спільної позакласної вокально-хорової роботи з учнями. Розглянуто групу методів, які сприяють оптимізації вокально-хорової діяльності школярів.

Ключові слова: методика, майбутні вчителі музики, вокально-хорова робота зі школярами, проєктивні методи навчання.

The article features disclosed methods of preparing future teachers of music to vocal-choral work with students. Singling out the basic principles of music education and pedagogical conditions of training of students of arts institutions for joint extracurricular vocal-choral work with students. The group considered methods that facilitate the optimization of vocal and choral students. By active learning methods refer pedagogical games (role play, role play, the method of analysis of specific psycho-pedagogical situations analysis of incidents, solving educational problems, game design) that help shape students' knowledge, professional skills of students by involving them to intense cognitive activity. Business game - is in a sense an imitation of vocational and educational activities related to the management of the educational process.

Keywords: methods, future teachers of music, vocal-choral work with students, projective methods.

Наявність «готовності до здійснення діяльності» найчастіше вважають науковці кінцевим результатом процесу підготовки майбутніх учителів. Сучасні психолого-педагогічні дослідження визначають два підходи до вивчення готовності до діяльності: функціональний (М. Дьяченко, Л. Кандилович, В. Сластьонін та ін.) та особистісний (В. Ільїн, Є. Кузьмін, В. Мерлін, В. Серіков та ін.) З точки зору функціонального підходу, готовність – певний функціональний стан, психологічна та соціальна установка, що визначає поведінку особистості. При цьому підкреслюються процесуальні якості, які безпосередньо